herpy

VARANER

Varanus varius

Varanus varius är en kraftig, dagaktiv klättervaran från östra Australien. Den blir upp till omkring 2 m inklusive svans, är närmaste nu levande släkting till *V. komodoensis* och kräver som vuxen ett helt rum eller en stor utomhusinhägnad. Den är inget djur för nybörjare, och det finns bara få detaljerade skötseluppgifter.

Familj: Varanidae Engelska: Lace Monitor Publicerad 16 november 2026

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**100-200 cm** total längd inkl. svans
Vikt	**3 000-14 000 g**
Livslängd	**10-15 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande och marklevande**
Biotop	**Savann och tempererad skog och äng**
Svårighetsgrad	**Expert**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**400 × 200 × 200 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**28-35 °C**
Värmeplats	**45-60 °C**
Temperatur, natt	**18-24 °C**
Luftfuktighet	**40-70 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 3
Föda	**Insekter och ryggradsdjur**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**24-60 mån.**
Kullstorlek	**4-14 ägg**
Inkubation	**180-270 dagar** vid 29-30 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Varanus varius är den näst största varanen i Australien. Vuxna djur blir i genomsnitt 150-160 cm och högst omkring 2 m i total längd, och nos-kloaklängden når upp till 77 cm. Vilda djur väger sällan över 7 kg, men vid mänsklig bebyggelse och i fångenskap kan de bli mycket tyngre, upp till 14 kg eller mer. Hanarna är upp till 20-30 % större än honorna och har ett bredare, kraftigare huvud och en mer markerad nos. Svansen är rund vid roten och sammantryckt mot spetsen.

Grundfärgen är mörkgrå till blåsvart med spridda gräddfärgade fläckar, och huvud och nos har tydliga svarta och gula band, som fortsätter under haka och hals. Svansen är tätt tvärbandad. Unga djur har ett skarpare och renare mönster än de vuxna. Mot söder är djuren mer bandade, mot norr mer fläckiga. Det finns också en ljus form med kraftiga mörkgrå och gula band över hela kroppen, kallad Bells form, som framför allt ses väster om Great Dividing Range i Queensland och New South Wales. Den är en ärftlig färgvariant och inte en självständig art.

Arten beskrevs 1790 och är typart för hela släktet *Varanus*. Den är inte uppdelad i underarter, men genetiska undersökningar skiljer mellan tre släktlinjer: en i norra Queensland, en i inlandet och en längs kusten. Närmaste nu levande släkting är *V. komodoensis*.

Det är en stark, nyfiken och intelligent art med mycket långa, vassa tänder och kraftiga klor. Spottkörtlarna bildar gifter som påverkar blodtrycket och blodets förmåga att koagulera. Giftet har bara ringa verkan på människor, men tänderna kan ge allvarliga sår.

Livslångt åtagande: *V. varius* ska ha ett hembyggt rum eller en stor utomhusinhägnad, stora foderdjur varje vecka och en hållare som törs och kan hantera ett starkt djur på 1,5-2 m som kan bita. Den genomsnittliga livslängden anges till 10-15 år, men djur i fångenskap har blivit upp till 40 år. Kostnaden för foder, utrymmet och tiden är stora, och det är svårt att hitta ett nytt hem åt ett fullvuxet djur.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

Utbredning och livsmiljö

Varanus varius lever i östra Australien, från Cape Bedford på Kap Yorkhalvön i Queensland genom New South Wales till Victoria, och det finns ett avskilt bestånd i sydöstra South Australia. Den finns både vid kusten och en bra bit inåt landet, bland annat i Murray-Darling-bassängen.

Typlokalen är sannolikt Sydneyområdet i New South Wales.

> **Naturlig utbredning:** Australien.

LIVSMILJÖ

Varanus varius lever i öppen och tät skog, i skogsbryn längs floder och i torra buskmarker med låga träd. Den ses ofta i stora träd, men söker föda på marken och kan tillryggalägga upp till 3 km om dagen. Om den blir störd flyr den upp i närmaste träd. Unga djur lever mer i träden än vuxna, och ett djur kan använda samma träd i åratal. Stora hanar har revir på omkring 65 hektar.

Djuren är mest aktiva från september till maj. I kallt väder är de inaktiva och gömmer sig i ihåliga träd, under fallna stammar eller under stora stenar, och hanarna rör sig mycket mindre på vintern. Äggen läggs i aktiva termitbon på marken eller i träden: honan gräver ett hål i sidan, lägger äggen och låter termiterna sluta boet igen. Äggen ligger i boet i 6-9 månader, och honan återvänder sannolikt och öppnar det när ungarna ska ut.

Arten äter framför allt däggdjur, levande eller som as, och dessutom insekter, kräldjur, fåglar och ägg. I kustskogarna i sydöstra Victoria utgjorde pungdjuret *Pseudocheirus peregrinus* nästan två tredjedelar av bytet, och larver och puppor av skalbaggar och fjärilar åts också ofta. Djuren ses ofta vid lägerplatser, hönsgårdar och soptunnor.

Skötsel

TERRARIET

I New South Wales, där arten är inhemsk, kräver reglerna för privata hållare minst 5,12 m² golv- eller bakväggsyta för ett vuxet djur, till exempel 320 × 160 cm. Kravet bygger på en genomsnittlig vuxenlängd på 150-160 cm och en tumregel om att terrariet ska vara minst dubbelt så långt och lika brett som djuret. För de största djuren på omkring 2 m ger samma regel 400 × 200 cm, och därför står det 400 × 200 × 200 cm (längd × bredd × höjd) i faktarutan. Höjden är en uppskattning utifrån att arten klättrar mycket. Ett terrarium för två djur ska vara minst 50 % större. Den bästa lösningen är en stor, säker utomhusinhägnad när klimatet tillåter det, annars ett helt rum.

Ungar kan börja i ett rymligt terrarium på omkring 120 × 60 × 80 cm, men de växer snabbt och ska flyttas upp inom några år. Hembyggda rum av vattenfast trä eller skivor med glasfront fungerar bra. Alla skarvar ska vara täta, och luckorna ska kunna låsas, eftersom djuret är starkt och kan öppna enkla lås.

Inred med tjocka, solida grenar och klätterhyllor på flera höjder, stenhögar och flera stora gömslen, både torra och något fuktiga. Som botten används en djup, lätt fuktig blandning av jord och barkflis, där djuret kan gräva och honan kan lägga ägg. Alla värmekällor ska vara skyddade, så att djuret inte kan bränna sig på dem eller riva ner dem.

TEMPERATUR

Varanus varius är dagaktiv och solar sig mycket. Solplatsen ska vara en stor, varm yta där ytan når 45-60 °C. Det är yttemperatur mätt med en IR-termometer, inte lufttemperatur. Bakgrundstemperaturen på dagen sätts till omkring 28-35 °C, och på natten kan den sjunka till 18-24 °C. Det ska finnas en stor temperaturgradient, så att djuret kan välja sin temperatur och svalka sig i skuggan.

Siffrorna för bakgrund och natt är en uppskattning utifrån att arten lever i ett tempererat till subtropiskt klimat och är inaktiv i kallt väder. Håll ögonen på att djuret faktiskt använder solplatsen och inte blir liggande kallt och loj. En vintervila i fångenskap är inte dokumenterad och därför inte angiven. Använd termostat på alla värmekällor och skydda lamporna med nät eller galler.

Läs mer: Värme och temperatur Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Arten kräver inte hög luftfuktighet, och 40-70 % är en rimlig utgångspunkt (en uppskattning, inte dokumenterad för fångenskap). Terrariet ska ha både torra områden och ett fuktigare hörn, så att ömsningen går lätt. Ungar har nytta av ett lätt fuktigt bottensubstrat vid ömsningen.

Ställ fram en stor, tung skål med färskt vatten som djuret kan ligga helt nere i. Den blir snabbt smutsig och ska tömmas och rengöras minst en gång om dagen. En tung skål är viktig, eftersom ett stort djur lätt välter en lätt skål.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Som dagaktiv art som solar sig mycket behöver *Varanus varius* kraftigt ljus och UVB. Använd kraftiga UVB-rör eller -lampor (Ferguson-zon 3) över solplatsen, så att djuret kan ligga nära ljuset men också dra sig undan i skugga. Byt rören enligt tillverkarens anvisning, eftersom UVB-strålningen avtar med tiden. Riktigt solljus är bäst, och en säker utomhusinhägnad under den varma delen av året är en stor fördel, så länge djuret inte kan rymma.

Håll ljuset tänt omkring 12-14 timmar på sommaren och kortare på vintern, styrt av en timer. Häng lamporna så högt att djuret inte kan nå dem.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

I naturen äter arten framför allt däggdjur och as och dessutom insekter, kräldjur, fåglar och ägg. Detaljerade utfodringsplaner för fångenskap är inte dokumenterade för arten, så huvudregeln är lånad från andra stora varaner. Vuxna djur får hela, upptinade foderdjur: möss, råttor, kycklingar och vaktlar, kompletterade med kokta ägg och stora insekter. Ge fodret med en lång pincett eller tång och lägg det på en ren yta, så att djuret inte sväljer bottenmaterial. Ungar får insekter och små möss eller hackade bitar av mus och kyckling, som läggs fram så att de kan äta i lugn och ro.

Ungar matas 3-4 gånger i veckan, vuxna omkring 1-2 gånger i veckan, anpassat efter vikt och motion. Fetma är det vanligaste problemet hos varaner i fångenskap, eftersom gnagare är feta och djuret rör sig mindre än i naturen. Växla mellan gnagare, fåglar och insekter, och ge inte mer än djuret kan förbränna. Kalk med D3 ges enligt tillverkarens anvisning. Djuret sväljer stora bitar hela, så skarpa ben och plast får aldrig komma i fodret.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Säkerhet: *Varanus varius* är stark och snabb och kan bita, riva och slå med svansen. Tänderna är långa och vassa, och ett bett kan ge djupa sår som blöder mycket, svullnar och gör ont i timmar. Sår ska rengöras noga och ses av en läkare. Svansen kan smälla hårt, och klorna river upp huden när djuret klättrar upp på en person. Vuxna djur är farliga att hantera utan erfarenhet, så hantera helst stora djur medan en annan person är närvarande.

Lugna, förutsägbara rörelser är det viktigaste vid hanteringen. Nykläckta ungar är ofta mycket skygga och försvarar sig, och de ska få ro tills de har vant sig vid dina rörelser. Blir de hela tiden störda gömmer de sig större delen av tiden. Därefter kan de gradvis tämjas genom utfodring med pincett, så att de vänjer sig vid handen. Ett tämjt djur är aldrig helt förutsägbart. Håll djuret borta från barn och små husdjur.

Under parningstiden slåss hanarna genom att resa sig på bakbenen och brottas med varandra. Håll därför djuren enskilt, och sätt bara ihop ett par under uppsikt i ett mycket stort rum. Som alla reptiler kan arten bära på salmonella, så tvätta händerna noga efter all kontakt med djuret, exkrementer, vatten och terrarium.

Läs mer: Karantän och hygien

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hos *Varanus varius* blir hanarna 20-30 % större än honorna och har ett bredare huvud, en mer markerad nos och ofta en kraftigare reaktion vid utfodring. Hos vuxna hanar syns hemipenisbulor vid svansroten, men de är svåra att se hos ungar. Röntgen kan visa förbening i hemipenis hos könsmogna hanar. I naturen är hanarna könsmogna vid en nos-kloaklängd på omkring 42 cm och honorna vid omkring 39 cm. Uppgifterna om ålder varierar från 2-3 år i fångenskap till 4-5 år i naturen.

PARNING

Varanus varius har fötts upp många gånger i fångenskap, första gången utanför Australien i början av 1990-talet. Parningstiden utlöses av stigande temperatur och mer föda på våren, och i naturen varar den från omkring september till december. Upp till sex hanar kan samlas kring en parningsvillig hona och slåss om henne genom att resa sig på bakbenen och hålla fast i varandra. Parningen kan vara flera timmar. I fångenskap förföljer hanen honan ihärdigt med tungslag och ryckiga rörelser, och de parar sig regelbundet under en till två veckor.

Hanen ska tas ut innan honan lägger ägg. Parningen kräver mycket stora utrymmen och tät uppsikt, eftersom våldsamma hanar kan skada honan. En vintervila för djur i fångenskap är inte dokumenterad.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Äggen läggs 22-36 dagar efter parningen. När honan har ägglossning ser hon uppsvälld och olustig ut och kan hänga från grenarna för att lätta trycket på de inre organen. Aptiten minskar, och inför äggläggningen vägrar hon all föda. En kull består av 4-14 ägg, i genomsnitt omkring 8. I naturen läggs äggen i termitbon.

I fångenskap läggs äggen i jord eller barkflis, och botten ska vara djup, fuktig och varm. Ge honan en stor, djup äggläggningslåda. Honor i fångenskap kan lägga flera kullar under en säsong, men hur många är inte dokumenterat.

INKUBATION

Äggen har en lång kläckningstid, som är typiskt för stora varaner. Använd perlit blandad med ungefär samma vikt vatten och håll temperaturen på omkring 29-30 °C. Då tar kläckningen i genomsnitt omkring 260 dagar. I naturen kläcks äggen efter 6-9 månader, så uppgifterna varierar från omkring 180 till 270 dagar. Äggen får inte vändas, och lådan ska ha små lufthål och regelbundet kontrolleras för mögel. Om könet beror på temperaturen är inte dokumenterat.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är ofta mycket skygga och försvarar sig, så de ska inte hanteras innan de har blivit trygga. Ge dem många gömslen, ett lätt fuktigt bottensubstrat som underlättar ömsningen, och möjlighet att gräva. Lägg fram fodret så att de kan äta i lugn och ro: hackade möss, kycklingbitar och insekter väcker aptiten. Mata ofta och pudra med kalk och D3. Ungar lever mer i träden än vuxna och ska ha grenar att klättra i. Håll ungarna var för sig, så att de inte stressar eller skadar varandra. Hur snabbt de växer är inte dokumenterat.

Hälsa och vanliga misstag

Det finns bara få hälsouppgifter för just *Varanus varius*, så avsnittet bygger på erfarenheter med andra stora varaner. Typiska problem är:

- Fetma på grund av för många gnagare och för lite motion. Det ger fettlever och kortare liv. Håll djuret i form med omväxlande foder och gott om utrymme.
- Bett- och klosår, ofta efter felaktig hantering eller strid. Rengör noga, och sök läkare om en människa har blivit biten, och veterinär om djuret är skadat.
- Benproblem vid brist på UVB, kalk och D3.
- Tarm- och blodparasiter, särskilt hos vildfångade djur. Låt undersöka ett träckprov när ett nytt djur kommer in i huset.
- Äggläggningsproblem hos honor, till exempel äggstopp, som kan vara dödligt. Ge honan en djup äggläggningslåda, och sök veterinär om hon är uppsvälld och vägrar föda under lång tid.
- Stress och dåliga ömsningar vid för torra förhållanden eller för få gömslen.

Arten har fötts upp utanför Australien sedan början av 1990-talet, men hur stor del av djuren i handeln som är uppfödda är inte dokumenterat. Fråga alltid efter ursprung och handlingar. Sök veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret går ner i vikt, inte äter eller har sår, svullnad eller andningsproblem.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.